

[DOI: 10.26565/2786-4995-2022-1-05](https://doi.org/10.26565/2786-4995-2022-1-05)

УДК 339

Олена Сергієнко

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри підприємництва, торгівлі та експертизи товарів
НТУ «Харківський політехнічний інститут»,
вул. Кирпичова, 2, м. Харків, 61002, Україна
e-mail: elena.Sergienko@khp.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-9796-9218*

Валерія Баранова

*доктор економічних наук, доцент
професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: v.v.baranova@karazin.ua
ORCID ID: 0000-0002-8163-881X*

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Анотація. Останнім часом туристична сфера України увійшла в період активних реформ, обговорюється необхідність вдосконалення нормативно-правової сфери, розширення державної підтримки і стимулювання розвитку індустрії туризму, активізація заходів щодо забезпечення просування туристичного продукту на внутрішньому і міжнародному просторі.

Сьогодні перед сферою вітчизняного туризму поставили задачі ефективного і раціонального використання ресурсів, приведення у відповідність рівня розвитку туристичної індустрії і наявного потенціалу. Зокрема, розвиток інфраструктури, підвищення якості обслуговування, розробка якісної реклами і інформації, про туристичні послуги, а також вибудовування повноцінної, адаптованої до Європейських інтеграційних процесів національної політики розвитку туризму.

У статті проведена оцінка рівня інвестиційної привабливості України, та зокрема туристичної галузі за рахунок комплексного підходу, який являє собою перелік методів та моделей. Завдяки використанню моделі головних компонент та нейромережевої моделі Кохонена побудовано угруповання регіонів України за рівнем інвестиційної привабливості. В статті було проведено інтегральний аналіз інвестиційної привабливості України за період 2008-2019 роки на підставі розрахунку таксономічного показника з застосуванням факторного аналізу, що дозволяє дати загальну оцінку туристичної галузі в Україні. Проведено редукцію показників в напрямі звуження кількості чинників інвестиційної привабливості в сфері туризму для регіонів України за методологією факторного аналізу. Розраховано інтегральний агрегований комплексний показник інвестиційної привабливості в сфері туризму для регіонів України на підставі проведення таксономічного аналізу. За отриманими результатами проведений аналіз привабливості та виокремлено найбільш привабливі області України для розвинення туристичної діяльності, а саме: Львівська, Одеська та м. Київ.

На підставі аналізу кластеризації за рівнем інвестиційної привабливості загальної кластеризації регіонів України та розрахунків інтегрального показника інвестиційної привабливості в сфері туризму були сформовані рекомендації щодо загальної оцінки рівня інвестиційної привабливості в Україні та окремо за регіонами, та чинників, що впливають на динаміку даних процесів. Сформовані рекомендації щодо корегування стратегії соціально-економічного розвитку в контексті інвестиційної привабливості для стабільного розвитку України.

Ключові слова: туристична галузь, інвестиційна привабливість, іноземні інвестиції, інтегральний показник, інвестиційне середовище.

Формули: -; рис.: 16, табл.: -, бібл.: 8

Вступ. На сьогоднішній день, коли світ знаходиться в умовах економічних явищ і процесів, що постійно змінюються, періодичних коливань, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, гостро постає питання про ефективність інвестування коштів з подальшим отриманням прибутку. Оскільки процеси глобалізації істотно впливають на розвиток економіки, а характерною рисою процесу глобалізації є інвестиції, то залучення інвестицій є однією з основних проблем сучасних реалій. Висока інвестиційна привабливість є головним чинником підвищення конкурентоспроможності країни або регіону, таким чином забезпечуючи високий та стійкий темп соціально-економічного зростання [1].

У широкому значенні інвестиції є основою сучасної економіки – вони об'єднують інтереси і ресурси приватних осіб, юридичних осіб і держави для забезпечення реального соціально-економічного розвитку. Накопичуючи державний і змішаний капітал та надаючи доступ до сучасних технологій і управління, інвестиції не тільки допомагають формувати національні інвестиційні ринки, а й дають нове життя ринкам товарів і послуг. Крім того, інвестиції зазвичай підтримують зусилля по макроекономічній стабілізації та дозволяють послабити соціальний тиск в період трансформації [3]. Американські економісти Гітман Л.Дж. та Джонки М.Д. під інвестиціями розуміють будь-який інструмент, у який можна вкласти гроші з метою збереження чи примноження їх вартості та (або) забезпечення додатної величини доходу [2].

В сучасних умовах тема інвестицій та інвестиційної привабливості особливо актуальна, тому що неможливо зміцнити економіку країни, зокрема України, без інвестиційного буму, в тому числі без іноземних інвестицій, без пошуку надійних і стабільних джерел капіталу та, в кінцевому підсумку, без створення сприятливого інвестиційного клімату. Україна залишається в числі країн з найменш привабливим інвестиційним кліматом, що підтверджує ряд міжнародних рейтингів і оцінок в порівнянні з іншими країнами. Тому виникає потреба в поглибленні і прискоренні в Україні економічних і регуляторних реформ.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Інвестиційний процес на сучасному етапі української економіки характеризується зміною природи інвестицій, появою принципово нових джерел їх формування, наявністю різних форм власності та моделей господарювання. Залученню інвестицій відводиться важливе місце в реалізації комплексу взаємопов'язаних проблем структурної перебудови економіки України. Інвестиції, як правило, сприяють заходам макроекономічній стабілізації, дають можливість вирішити окремі соціальні проблеми перехідного періоду, формують передумови стійкого економічного зростання. На нашу думку, більш доцільними визначеннями, які характеризують зміст категорії «інвестиційна привабливість», є такі, в яких вона розглядається як оціночний параметр.

Теоретико-методологічні та прикладні питання розвитку та управління туристичною сферою розглядали у своїх працях О. Бейдик, В. Герасіменко, О. Любіцева, В. Кифяк, І. Смирнова та інших. Тенденції та фактори розвитку туристичної індустрії досліджували Л. Дядечко, Ю. Оленічева, Д. Корнева; розвиток туристичної галузі України висвітлені у роботах М. Біржакова, В. Мацук, О. Краєвської, В. Кіфяк, Т. Сокола, Т. Момонт, А. Чечель.

Такі вчені як Е. Авдокушин, О. Гаврилюк, Дж. Гелбрейт, К. Кларк, А. Міллер, С. Писаренко, М. Портер, А. Румянцев, В. Циганков, М. Чумаченко в своїх роботах присвятили значну увагу теоретичним, методологічним та організаційним аспектам формування і функціонування інвестиційного ринку.

Проблеми залучення іноземних інвестицій, створення сприятливого середовища для їх розвитку, механізмів стимулювання інвестиційної активності розглянуті в працях зарубіжних та українських вчених, зокрема, Р. Алібера, Б. Губський, Д. Даннінг, Дж. Кейнс, В. Козик, В. Новицький, О. Рогач, Ф. Рухман, І. Фішер. Стратегічні пріоритети інвестиційного розвитку в умовах адаптації до глобалізації економіки висвітлені в роботах О.

Білоруса, А. Гальчинського, В. Гейця, Д. Лук'яненко, Ю. Савельєва, А. Філіпенко.

Проведений аналіз наукової літератури показав, що у великій кількості наукових робіт і статей проявляється наочний інтерес до вивчення цієї теми. Але питання інвестиційної привабливості все ще залишається не до кінця вивченим. Це пов'язано з новизною і рівнем складності, який виникає при детальному аналізі інвестиційної привабливості як в світі в цілому, так і кожної країни-господаря окремо. Це ще раз підкреслює актуальність обраної теми.

Саме тому, метою статті є поглиблений розгляд туристичної привабливості країни, вирішення проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну, формування рекомендацій щодо подальшої інвестиційної стратегії та розподілу інвестицій між пріоритетними секторами.

Для того, щоб досягти реалізації зазначеної мети, було сформовано наступні завдання: провести дослідження основних теоретичних та методологічних основ оцінки інвестиційної привабливості; здійснити аналіз інвестиційної привабливості України; детальне вивчення туристичної привабливості; визначити основні фактори, які впливають на розглянуті об'єкти; визначення негативних показників інвестиційної привабливості; обґрунтувати використання основних методів залучення інвестицій; здійснити аналіз інвестиційної привабливості країни та її регіонів; створити комплекс повноцінних моделей управління інвестиційною привабливістю; розробка теоретичних та практичних рекомендацій щодо підвищення рівня інвестиційної привабливості країни в цілому, та туристичної галузі, зокрема.

Результати дослідження мають практичну значущість, оскільки їх можна використовувати для покращення обґрунтування інвестиційної привабливості країни за окремими регіонами та сферами діяльності.

Результати дослідження. В межах дослідження пропонується розглянути питання оцінки рівня інвестиційної привабливості України з використанням комплексного підходу, який пов'язує у собі перелік методів та моделей. Загальне дослідження заплановано провести у декілька етапів [5, 6]. Кожний етап буде виступати в якості відповіді на певне сформоване запитання, що призведе до глобального розуміння інвестиційної привабливості України та комплексної її оцінки. В алгоритмічному записі загальна модель дослідження оцінки інвестиційної привабливості представлена на рис. 1.

Перший крок дослідження починається з обґрунтування актуальності питання інвестиційної привабливості, та ознайомлення з теоретичними аспектами цього поняття. Далі відбувається порівняльний аналіз інвестиційної привабливості з іншими країнами світу, та відокремлення основного напрямку дослідження – галузі туризму, як майбутню складову економічного розвитку України.

Наступний блок, вирішує декілька запитань за рахунок побудови статистично-математичних моделей та методів.

В подальшому відбувається перехід до знаходження основних моделей для проведення аналітичних розрахунків. Перш за все, формується перелік чинників, які впливають на рівень інвестиційної привабливості та які будуть використані у подальшому дослідженні. Для порівняльного аналізу інвестиційної привабливості країн світу було використано 10 чинників за 2019 та 2015 роки. Далі аналіз проводився в межах країни – для аналізу та оцінки інвестиційної привабливості регіонів України було проаналізовано 20 чинників за 2019 рік окремо за кожним регіоном. Наступним кроком дослідження був аналіз інвестиційної привабливості напрямку «Туризм» в регіонах України, який формувалася з 15 чинників за період з 2008-2019 роки. І надалі було проведено аналіз показників, що відображують стан туризму в Україні на 2019 рік.

Наступним етапом дослідження є моделі класифікації регіонів України за рівнем інвестиційної привабливості. Для спрощення, було звужено простір вхідних даних на

підставі методу головних компонент в ПО R-Studio та побудовано самоорганізаційну карту за допомогою нейронної мережі Кохонена. На підставі цього аналізу виявлено найбільш інвестиційно привабливі регіони України.

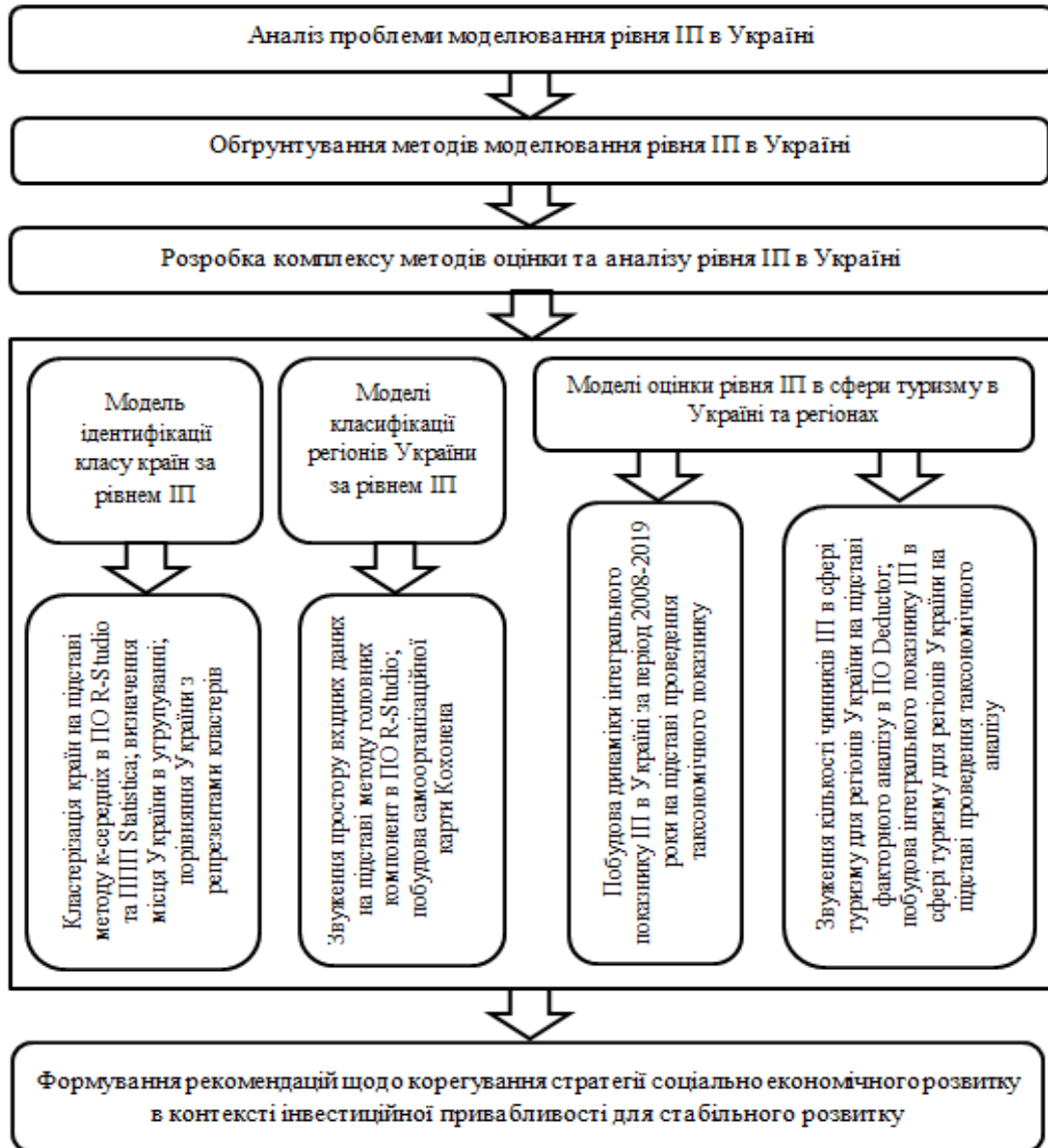

Рис. 1. Концептуальна схема дослідження

Джерело: розроблено автором на основі досліджень Дебок Г. [5] та Зиновьев А.Ю. [6]

Наступним кроком, в дослідженні були моделі оцінки рівня інвестиційної привабливості в сфері туризму в Україні та регіонах. Була побудована динаміка інтегрального показника інвестиційної привабливості в Україні за період 2008-2019 роки на підставі проведення таксономічного показника, в свою чергу цей показник дозволяє дати загальну оцінку туристичної галузі в Україні. Далі відбувалось звуження кількості чинників інвестиційної привабливості в сфері туризму для регіонів України на підставі факторного аналізу, далі на підставі проведення таксономічного аналізу відбувається побудова інтегрального показника інвестиційної привабливості в сфері туризму для регіонів України. Виходячи з отриманих даних проведено аналіз найбільш привабливих областей України для розвинення туристичної діяльності.

Для того, щоб визначити інвестиційну привабливість туризму в Україні необхідно позначити головні фактори, що впливають на її формування, а саме:

Туризм, загальний внесок у ВВП (млрд дол США).

1. Міжнародний туризм, число прибуттів.

2. Міжнародний туризм, число відправлень.

3. Міжнародний туризм, витрати, в поточних цінах (дол США) – це витрати міжнародних вихідних відвідувачів в інших країнах, у тому числі виплат іноземним перевізникам за міжнародний транспорт.

4. Міжнародний туризм, доходи (% від загального експорту) – це витрати міжнародних відвідувачів, що входять, включаючи платежі національним перевізникам за міжнародний транспорт.

5. Витрати міжнародних туристів усередині країни (млрд дол США).

6. Витрати міжнародних туристів усередині країни, в постійних цінах 2011 року (млрд дол США). Млрд доларів США, виражені в цінах і курсах валют 2011 року. Це перетворення виключає вплив зміни цін а, отже, дозволяє відстежувати реальні зміни в обсязі.

7. Туризм, внутрішнє споживання (млрд дол США).

8. Туризм, внутрішнє споживання, в постійних цінах 2011 року (млрд дол США). Млрд доларів США, виражені в цінах і курсах валют 2011 року. Це перетворення виключає вплив зміни цін а, отже, дозволяє відстежувати реальні зміни в обсязі.

9. Капіталовкладення (млрд дол США).

10. Туризм, державні витрати (млрд дол США).

11. Туризм, витрати резидентів всередині країни (млрд дол США).

12. В'їзний туризм.

13. Туристичні витрати усередині країни.

14. Туризм, витрати на ділові поїздки (млрд дол США) [7].

Таким же чином розглянута інвестиційна привабливість України за регіонами. Було виділено 22 показника, які характеризують туристичну діяльність всередині країни. Чинники, що формують інвестиційну привабливість України за регіонами:

X1-кількість колективних засобів розміщування;

X2-загальна кількість місць у колективних засобах розміщування;

X3-середня місткість колективних засобів розміщування;

X4-кількість номерів у готелях та аналогічних засобах;

X5-кількість осіб, що перебували у колективних засобах розміщування;

X6-кількість іноземців, що перебували у колективних засобах розміщування;

X7-кількість ночівель осіб у колективних засобах розміщування;

X8-середня тривалість перебування осіб у колективних засобах розміщування;

X9-кількість ночівель іноземців у колективних засобах розміщування;

X10-середня кількість днів роботи колективних засобів розміщування;

X11-кількість виїзних туристів, обслугованих туроператорами та турагентами;

X12-розподіл виїзних туристів (дозвілля, відпочинок);

X13-кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами;

X14-кількість туристичних путівок, реалізованих туроператорами та турагентами в межах України;

X15-кількість туристичних путівок, реалізованих туроператорами та турагентами за кордон;

X16-витрати суб'єктів туристичної діяльності на розміщення і проживання;

X17-витрати суб'єктів туристичної діяльності на транспортне обслуговування;

X18-витрати суб'єктів туристичної діяльності на харчування;

X19-витрати суб'єктів туристичної діяльності на екскурсійне обслуговування;

- X20-дохід від надання туристичних послуг;
- X21-дохід від екскурсійної діяльності;
- X22-кількість суб'єктів туристичної діяльності.

На підставі отриманих даних реалізовано методологію факторного аналізу і подана оцінка інвестиційної привабливості туристичної галузі України, а також проведено порівняльний аналіз інвестиційної привабливості за регіонами України та побудовано таксономічний інтегральний показник [8].

Результати розрахунків важливості та ступеню впливу кожної окремої компоненти наведено на рис 2. Для візуального аналізу побудовано графічне відображення сукупної частки компонент рис. 2.

Таким чином, бачимо, що для подальшого аналізу, нам вистачає перші три компоненти, саме їх сукупна частка більше 90%, що в повній мірі задовольняє наші очікування. Фрагмент результатів розрахунків головних компонент наведено на рис. 3.

Таким чином, за результатами реалізації факторного аналізу отримано три компоненти, які на 90% відображають чинники, що формують інвестиційну привабливість регіону. Також, було розраховано факторні навантаження компонент. Це дає оцінити, чи прийнятний відсоток дисперсії для кожної змінної та чи є компонента інформативною. Таким чином, на підставі застосування методу головних компонент було отримано 3 нових синтетичних чинників, які формують показник інвестиційної привабливості в Україні за регіонами.

На підставі отриманих факторних компонент розподілимо регіони України на групи за рівнем інвестиційної привабливості. Для побудови кластерів необхідно визначитися з оптимальною їх кількістю.

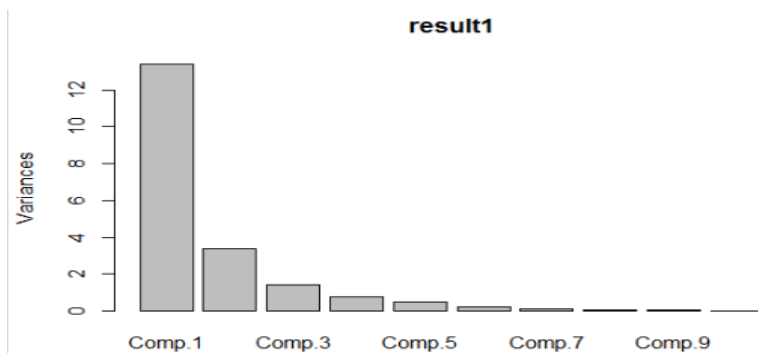

Рис. 2. Гістограма важливості компонент

```
> result1$scores
      Comp.1      Comp.2      Comp.3
[1,]  0.9724116  1.0262871  0.07766443
[2,]  1.8466031 -1.2077167  0.37779987
[3,] -5.7182984  5.5708814  0.51192815
[4,] -0.8764859  2.5047823  3.27800404
[5,]  1.6379897 -0.2660983  0.04622679
[6,]  1.7961169 -1.7029279  0.18166919
[7,] -0.3829390  1.8480857  0.48762852
```

Рис. 3. Результати головних компонент

Фрагмент реалізації процедури оцінки оптимальної кількості кластерів на основі методів ліктя, силуєту та GAP-статистики зображено на рис. 4.

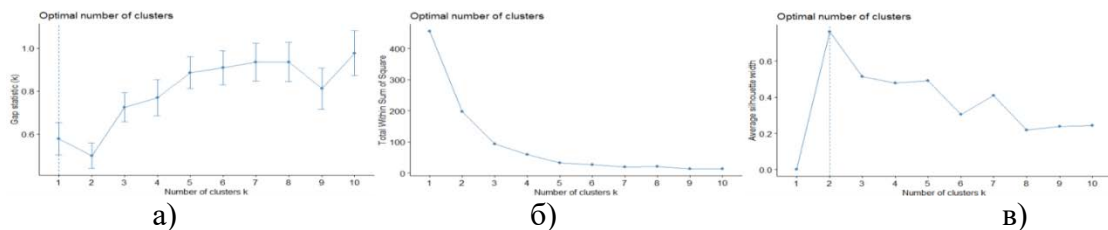

Рис. 4. Графічне відображення результатів побудови методу GAP-статистики (а), методу ліктя (б) та методу силуєтів (в)

За результатами бачимо, що пропонується поділення регіонів на 2 кластери. Для того, щоб остаточно визначитися з оптимальною кількістю кластерів, проведена глобальна перевірка (рис. 5), за результатами якої також отримано розподілення на 2 кластери.

Зауважимо, що з урахуванням специфіка нашого дослідження видвинута гіпотезу відносно 3х кластерів, тому перевіримо функціонали для 2х та 3х кластерів. Для подальшого аналізу будемо використовувати класифікацію за картами Кохонена.

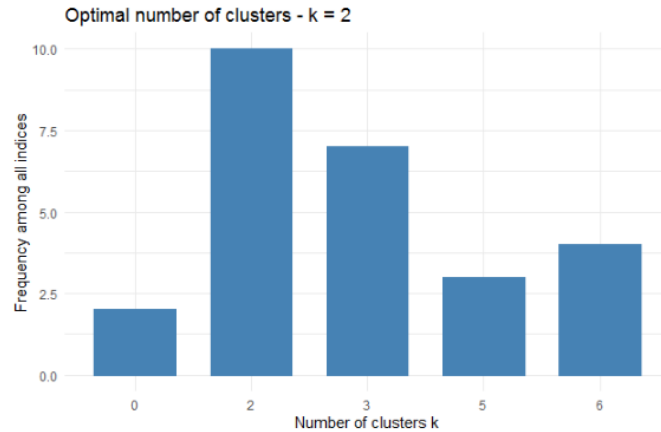

Рис. 5. Гістограма глобальної перевірки кількості кластерів

Сформовані головні компоненти використано в якості вихідних даних для побудови мереж Кохонена. Для вирішення завдання будемо використовувати ППП Deductor. Карта виходів, що дає можливість оцінити, як пливають окремі компоненти на загальну кластеризацію наведена на рис. 6.

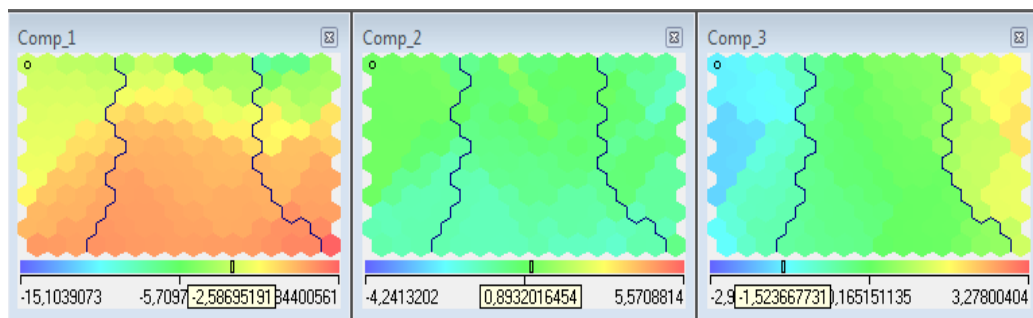

Рис. 6. Карти входів

Нейрони карти Кохонена розташовані у вигляді двомірної матриці, яка розфарбована в залежності від аналізованих параметрів нейронів. Інтенсивність кольору в окремій комірці мережі визначена вихідними даними, що в неї потрапили. Робимо висновок з карти виходів, що не одна з компонент повною мірою не пояснює головне розбиття регіонів. Деякі з компонент мають більший вплив на сукупну кластеризацію, інші меншу. Це пов'язано з тим, що компоненти відображають окремі сфери життя, які мають різні значення в кожному регіоні. Якщо демографія та відтворення населення має гарні показники, то ринок праці може бути переповненим та негативно впливати на рівень інвестиційної привабливості. На рис. 7 продемонстровано, як саме та в якій мірі впливають деякі з компонент на загальне розподілення регіонів за кластерами в мережах Кохонена. Відповідно, перша головна компонента (Comp_1) має найбільшу значущість та впливає найбільшим чином на підсумкове розбиття на кластери.

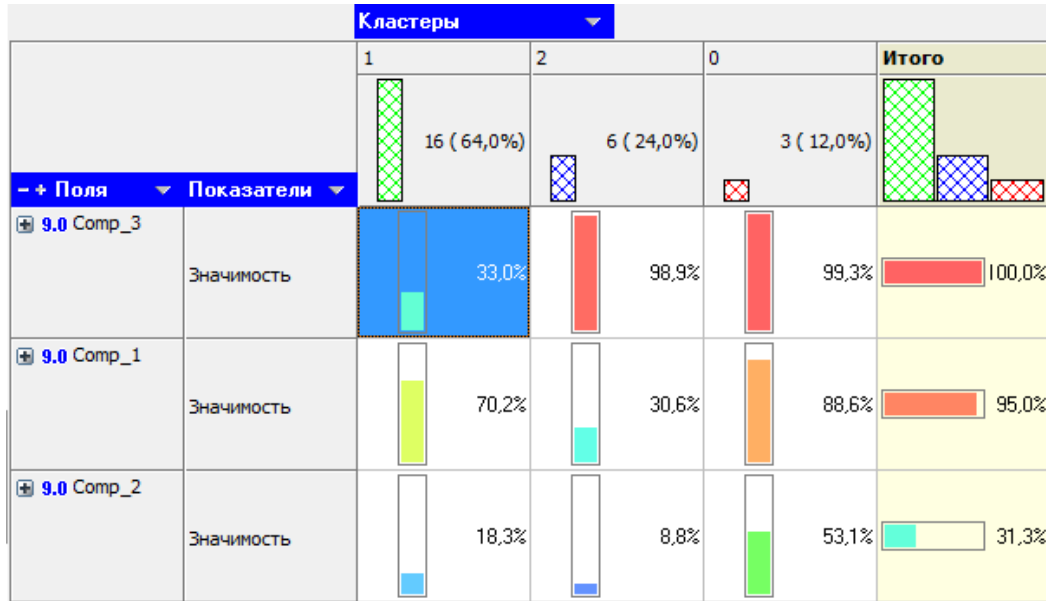

Рис. 7. Значущість та вплив головних компонент на загальну кластеризацію

Результати побудованих матриць відстаней, щільності влучень та кластери наведено на рис. 8.

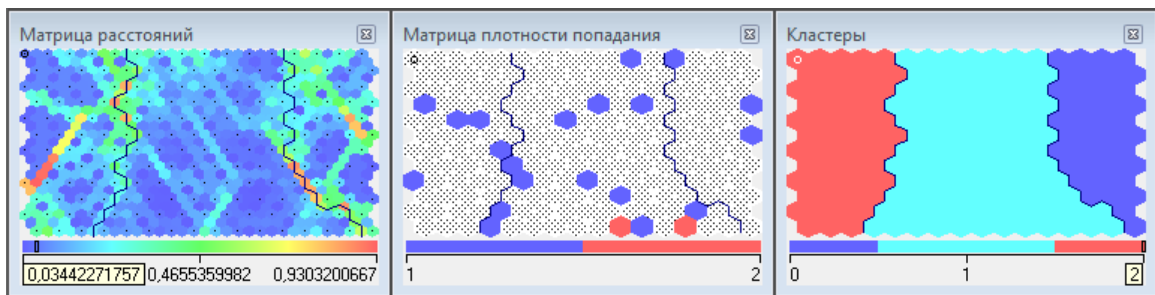

Рис. 8. Матриця відстаней, щільності влучень та кластери

Таким чином, до нульового кластеру (позначено синім кольором) потрапили регіони з низьким рівнем інвестиційної привабливості, до першого кластеру (блакитний) – із середнім, до другого кластера (червоний) – з високим рівнем інвестиційної привабливості. Слід дізнатися, як саме розподілилися регіони за кластерами. Найбільший кластер – блакитний, який в собі перелічує регіони з середнім рівнем інвестиційної привабливості, рис. 9. Слід зауважити, що до кластеру з низьким рівнем інвестиційної привабливості потрапили Донецька та Луганська області, більшою мірою це пов'язано з політичною ситуацією в цих регіонах.

Останнім кроком аналізу інвестиційної привабливості туризму України є розрахунок динамічного інтегрального показника. На цьому етапі досліджуємо інвестиційну привабливість туристичної сфери в два етапи:

- перший етап включає в себе аналіз інвестиційної привабливості України в цілому та розрахунок сукупного інтегрального показника;
- другий етап передбачає аналіз чинників інвестиційної привабливості окремо кожного регіону України.

Высокий		Средний		Низкий			
2	Івано-Франківська	1	Вінницька	1	Рівненська	0	Донецька
2	Київська	1	Волинська	1	Сумська	0	Луганська
2	Львівська	1	Дніпропетровська	1	Тернопільська	0	Житомирська
2	Одеська	1	Закарпатська	1	Херсонська	0	Кіровоградська
2	Харківська	1	Запорізька	1	Хмельницька		
2	Чернівецька	1	Миколаївська	1	Черкаська		
		1	Полтавська	1	Чернігівська		

Рис. 9. Розподілення регіонів України за кластерами

Таким чином, на першому етапі розрахуємо сукупний інтегральний показник інвестиційної привабливості туристичної сфери для України в цілому. Маємо 15 показників, що формують інвестиційну привабливість. Діаграма динаміки інтегрального показника інвестиційної привабливості туристичного сектору України наведена на рис. 10.

Рис. 10. Динаміка інтегрального показника інвестиційної привабливості туристичного сектору України

Отже, можна відмітити, що починаючи з 2014 року інвестиційна привабливість туристичної сфери критично знижується, що можна пов'язати з політичними подіями 2014 року на сході країни. Але зауважимо, що спостерігається динаміка зростання рівня привабливості, хоча ситуація вкрай складнюється у зв'язку із всесвітньою пандемією.

Зазначимо, що рівень розвитку туристичної сфери ніколи, за розглянутий період часу, не бул в групі з дуже високим рівнем інвестиційної привабливості, це ще раз свідчить про те, що ця сфера діяльності не справедливо оминається, хоча б могла стати джерелом додаткових грошових потоків у бюджет України.

Наступний етап дослідження передбачає аналіз чинників інвестиційної привабливості окремо кожного регіону України. Для розрахунків буде використано 22 чинники. Результатом реалізації факторного аналізу стало виявлення 3 нових факторних компонент, які пояснюють 94% загальної варіції признакового простору. Результати оцінки рівня інформативності отриманих головних компонент наведено на рис. 11 та 12.

Eigenvalues (Spreadsheet12) Extraction: Principal components				
Value	Eigenvalue	% Total variance	Cumulative Eigenvalue	Cumulative %
1		74,89159	16,47615	74,89159
2	3,04690	13,84956	19,52305	88,74115
3	1,14223	5,19195	20,66528	93,93310

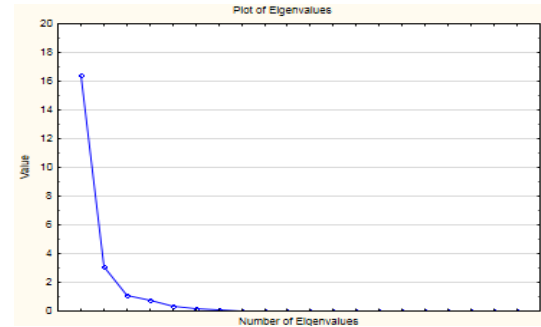

Рис. 11. Оцінка рівня інформативності головних компонент

Рис. 12. Графік
«кам'янистого осипу»

Результатом даного етапу є розрахований сукупний інтегральний показник для кожного розглянутого часового періоду та визначення належності регіонів до виокремлених груп. Фрагмент результатів за регіонами з «дуже високим рівнем» інвестиційної привабливості наведено на рис. 13.

	Factor 1	Factor 2	Factor 3	SUM
Львівська	0,29238	0,43176	0,19477	0,91891
Одеська	0,33411	0,34759	0,22910	0,91080
м.Київ	0,45790	0,11103	0,14284	0,81177

Рис. 13. Сукупний інтегральний показник регіонів з «дуже високим рівнем» інвестиційної привабливості

Таким чином, можемо зазначити, що три регіони в Україні, а саме: Львівська, Одеська області та м. Київ є найбільш інвестиційно привабливі в сфері туризму. Результати розрахунку сукупного інтегрального показник для регіонів з «високим рівнем» інвестиційної привабливості наведено на рис. 14.

	Factor 1	Factor 2	Factor 3	SUM
Херсонська	0,02357	0,61567	0,06513	0,70437
Харківська	0,14190	0,46611	0,06566	0,67367
Миколаївська	0,11958	0,42681	0,00544	0,55183
Запорізька	0,15983	0,63550	0,07903	0,51436
Дніпропетровська	0,23547	0,06189	0,19508	0,51244

Рис. 14. Сукупний інтегральний показник регіонів з «високим рівнем» інвестиційної привабливості

До цієї групи потрапило 5 регіонів, а саме: Херсонська, Харківська, Миколаївська, Запорізька та Дніпропетровська області. Це саме ті регіони, куди доцільно вкладати гроші, аби розвинути туризм, тому що в цих регіонах дуже добрий накопичений потенціал розвитку.

Результати розрахунку сукупного інтегрального показник для регіонів з «середнім рівнем» інвестиційної привабливості наведено на рис. 15.

До групи регіонів з середнім рівнем інвестиційної привабливості туристичної сфери увійшло 15 регіонів. Це свідчить про те, що більшість регіонів країни потребують значних інвестиційних вкладень для розвинення сфери туризму.

Остання група для розгляду є група регіонів з «критично низьким рівнем» інвестиційної привабливості. Результати розрахунку сукупного інтегрального показник для регіонів з «критичним рівнем» інвестиційної привабливості наведено на рис. 16. До цієї групи належить два регіони, а саме Донецька та Луганська., на території яких тривають

бойові дії, що негативно впливає на сферу туризму, на багато інших галузей та на життя людей в цілому.

	Factor 1	Factor 2	Factor 3	SUM
ІваноФранківська	0,14777	0,22262	0,09598	0,46636
Полтавська	0,12061	0,30464	0,01569	0,44095
Хмельницька	0,06914	0,27705	0,05990	0,40609
Сумська	0,04988	0,23034	0,12090	0,40112
Тернопільська	0,02678	0,24313	0,12307	0,39297
Вінницька	0,05161	0,23943	0,09119	0,38222
Закарпатська	0,13864	0,23991	0,00337	0,38193
Київська	0,17176	0,05641	0,13514	0,36331
Чернігівська	0,04467	0,16791	0,12719	0,33977
Чернівецька	0,04952	0,10642	0,16789	0,32384
Житомирська	0,04080	0,08413	0,18601	0,31094
Рівненська	0,01128	0,15818	0,14047	0,30993
Кіровоградська	0,06591	0,10075	0,11145	0,27811
Черкаська	0,10620	0,10677	0,04798	0,26095
Волинська	0,07129	0,06902	0,11030	0,25061

Рис. 15. Сукупний інтегральний показник регіонів з «середнім рівнем» інвестиційної привабливості

	Factor 1	Factor 2	Factor 3	SUM
Донецька	0,06723	0,16054	0,03563	0,19340
Луганська	0,00139	0,16105	0,01605	0,17849

Рис. 16. Сукупний інтегральний показник регіонів з «критичним рівнем» інвестиційної привабливості

Отже, Україна має всі передумови, щоб стати однією з найпопулярніших туристичних дестинацій в світі. Її вигідне геополітичне розташування, історичне багату спадщину і мальовнича природа привабливі як для зовнішніх, так і для внутрішніх мандрівників. Але кількість областей з дуже високим і високим рівнями інвестиційної привабливості вкрай мало, це всього 32% України, це критично низько, враховуючи потенціал нашої країни.

Висновки. На сьогоднішній день, в умовах імпортозаміщення, зростає значення процесів інвестування в різні галузі економіки, регіональні структури. У сучасних умовах вони виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, забезпечення технічного прогресу, структурних зрушень у народному господарстві, підвищення якісних показників господарської діяльності. Висока роль інвестицій у розвитку виробництва, регіональній економіці в цілому, підвищення рівня життя регіонів, зростанню добробуту населення. Інвестиції зачіпають основи економічної діяльності, які в подальшому будуть визначати економічне зростання регіонів і країни в цілому.

Сьогодні ця тема особливо актуальна, тому що неможливо зміцнити економіку країни, зокрема України, без інвестиційного буму, в тому числі без іноземних інвестицій, без пошуку надійних і стабільних джерел капіталу і, в кінцевому підсумку, без створення сприятливого інвестиційного клімату. Україна залишається в числі країн з найменш привабливим інвестиційним кліматом, що підтверджує ряд міжнародних рейтингів і оцінок в порівнянні з іншими країнами. Тому виникає потреба в подальшому поглибленому аналізі інвестиційної привабливості країн світу на ряду з Україною, щоб можна було цілісно оцінити роль нашої країни на світовому ринку.

Список використаної літератури

1. Attraction of foreign investment to Ukraine: problems and Solutions. // Ukrainian Journal of Food Science. – 2013. – Volume 1. - Issue 1.
2. Гитман Л. Д. Основы инвестирования. пер. с англ. / Л. Д. Гитман, М. Д. Джонк. – Москва: Дело, 1997. – 1008 с.
3. Ахтариєва Л. Г. Современные подходы к оценке инвестиционной привлекательности регионов / Л. Г. Ахтариєва. // Вестник: теоретический и науч.-практический журнал / Наука, образование, экономика. Серия: Экономика. – 2014. – №1 (7). – С. 233–239.
4. Баранова В. В. Тенденції розвитку туристичної індустрії України в умовах сталого розвитку / В. В. Баранова. // Управління розвитком туризму та готельно-ресторанного бізнесу в циркулярній економіці: Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Луцьк, 18 травня 2021р.). – Луцький НТУ. - 2021. – С. 179–183.
5. Сергієнко О. А. Удосконалення інструментарію оцінки та аналізу підприємницької діяльності туристичного підприємства [Електронний ресурс] / О. А. Сергієнко, В. В. Баранова, Е. Д. Шеянова // Інфраструктура ринку. – 2019. – №38. – С. 214-222. - Режим доступу до ресурсу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/38_2019_ukr/35.pdf.
6. Information System for Decision Support in the Field of Tourism Based on the Use of Spatio-Temporal Data Analysis / [V. Baranova, O. Orlenko, A. Vitiuk та ін.]. // International Journal of Advanced Trends in Computer Science and Engineering. – 2020. – №9 (4). art. no. 317 – P. 6356–6361. DOI: <https://doi.org/10.30534/ijatcse/2020/317942020> (scopus).
7. Дебок Г. Анализ данных с помощью самоорганизующихся карт / Г. Дебок. – Москва: Альпина Паблишер, 2001. – 317 с.
8. Зиновьев А. Ю. Визуализация многомерных данных / А. Ю. Зиновьев. – Красноярск: КГТУ, 2000. – 315 с.
Стаття надійшла до редакції 22.01.2022
Статтю рекомендовано до друку 18.02.2022

References

1. Attraction of foreign investment to Ukraine: problems and Solutions. (2013) Ukrainian Journal of Food Science. Volume 1. Issue 1.
2. Gitman, L., Dzhonk, M. (1997). Fundamentals of investment. Moscow. Delo, 1008.
3. Akhtariyeva, L. (2014). Modern approaches to assessing the investment attractiveness of regions. Bulletin: theoretical and scientific-practical journal «Science, education, economics». Series: Economy. №1 (7), 233–239.
4. Baranova, V. (2021). Trends in the development of the tourism industry of Ukraine in terms of sustainable development. Management of tourism development and hotel and restaurant business in the circular economy: Proceedings of the I International scientific-practical internet-conference. Lutsk NTU, 179–183.
5. Sergienko, O. & Baranova, V. & Sheyanova, E. (2019) Improvement of tools for assessing and analyzing business activities of a tourist enterprise. Market Infrastructure. № 38, 214-222. Retrieved from URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/38_2019_ukr/35.pdf
6. Baranova, V. & Orlenko, O. & Vitiuk, A. & oth. (2020). Information System for Decision Support in the Field of Tourism Based on the Use of Spatio-Temporal Data Analysis. International Journal of Advanced Trends in Computer Science and Engineering. 9 (4). art. no. 317, 6356-6361. Retrieved from URL: <https://doi.org/10.30534/ijatcse/2020/317942020> (scopus).
7. Debock, G. (2001). Data analysis using self-organizing maps. Moscow. Alpina Publisher, 317.
8. Zinovev, A. (2000) Visualization of multidimensional data. Krasnoyarsk. KSTU, 315.
The article was received by the editors 22.01.2022
The article is recommended for printing 18.02.2022

Olena Serhiienko

*Doctor of Economic Sciences, Professor of Business, Trade and Products Expertise Department, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", 2, Kyrpychova str., 61002, Kharkiv, Ukraine,
e-mail: elena.Sergienko@khp.edu.ua, ORCID ID: 0000-0002-9796-9218*

Valeria Baranova

*Doctor of Economic Sciences (Ph.D. in Economics), Professor of Department of Travel Business and Regional Studies, V.N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine
e-mail: v.v.baranova@karazin.ua, ORCID ID: 0000-0002-8163-881X*

ANALYSIS OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE'S TOURIST INDUSTRY

Abstract. Recently, the tourism sector of Ukraine has entered a period of active reforms, discussing the need to improve the legal sphere, expand state support and stimulate the development of the tourism industry, intensify measures to promote tourism in the domestic and international space.

Today the sphere of domestic tourism is faced with the tasks of efficient and rational use of resources, bringing the level of development of the tourism industry in line with the existing potential. In particular, the development of infrastructure, improving the quality of service, development of quality advertising and information on tourism services, as well as building a full-fledged, adapted to European integration processes of national tourism development policy.

The article assesses the level of investment attractiveness of Ukraine in general, and in particular the tourism industry due to an integrated approach, which combines a list of methods and models. Thanks to the use of the main components model and the Kohonen neural network model, a grouping of regions of Ukraine according to the level of investment attractiveness was built. Also, the article analyzes the dynamics of the integrated indicator of investment attractiveness in Ukraine for the period 2008-2019 on the basis of the calculation of the taxonomic indicator. Factor

analysis was used to build a taxonomic indicator of investment attractiveness of the tourism industry in Ukraine. This indicator allows us to give an overall assessment of the tourism industry in Ukraine. Further, the number of factors of investment attractiveness in the field of tourism for the regions of Ukraine was narrowed on the basis of factor analysis in Deductor software. The next step was to build an integrated indicator of investment attractiveness in the field of tourism for the regions of Ukraine on the basis of taxonomic analysis. Based on the obtained data, the analysis of the most attractive regions of Ukraine for the development of tourism was carried out, namely: Lviv, Odessa and Kyiv.

In the conclusions based on the analysis of clustering of countries by level of investment attractiveness, the results of general clustering of regions of Ukraine and calculations of integrated indicator of investment attractiveness in tourism, recommendations were made on the overall assessment of investment attractiveness in Ukraine and by regions. At the same time, recommendations were made to adjust the strategy of socio-economic development in the context of investment attractiveness for the stable development of Ukraine.

Key words: *tourism industry, investment attractiveness, foreign investments, integrated indicator, investment environment.*

JEL Classification: P33, L83

Formulas: -; fig.: 16, tabl.: -, bibl.: 8